

Charlotte Tullgren
Dekan
Fakulteten för lärarutbildning
Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Utbildningsdepartementet

Remissvar av betänkandet *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)*

Högskolan Kristianstad lämnar härmed remissvar gällande *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)*

I detta ärende har Charlotte Tullgren, dekan varit beslutande.

Charlotte Tullgren

Charlotte Tullgren
Dekan
Fakulteten för lärarutbildning

Sammanfattning

Högskolan Kristianstad ställer sig positiv till utredningens intention att öka motivation och kunskap hos lärarstudenter. Högskolans synpunkter och bild av konsekvenserna av de olika förslagen kommenteras nedan under respektive rubrik.

- Högskolan Kristianstad ställer sig positiv till utredningens förslag om att lärarutbildning kräver mer resurser. Kvaliteten påverkas av i vilken utsträckning lärarledd undervisning kan erbjudas studenterna. Mer resurser är helt nödvändigt för att upprätthålla kvalitet och implementera förslagen i utredningen.
- Högskolan Kristianstad uppfattar en motsägelsefull hållning gällande utredningens syn på betydelsen av att lärarstudenter får teoretiska kunskaper. Utredningen framför att nuvarande utbildning är alltför teoretisk och abstrakt (s.29). Samtidigt genomsyras utredningen av att ett specifikt teoretiskt fokus, kognitionsvetenskap, ska få större plats i utbildningen. Det är viktigt att kognitionsvetenskap ses som ett av flera teoretiska perspektiv.
- Utredningen väljer ut specifika teoretiska perspektiv och metoder som ska ha företräde framför andra, exempelvis kognitionsvetenskap, evidensbaserad vetenskaplig grund och strukturerad ljudningsmetod (t ex i kapitel 17). Högskolan Kristianstad ser ett värde i att dessa perspektiv behandlas i lärarutbildning men ser negativt på att utredningen pekar ut vilka teoretiska perspektiv som ska ha företräde. Lärosätenas samlade kompetens och autonomi säkrar en hållbar lärarutbildning och utgör en garant mot att denna styrs av tillfälliga trender.
- Högskolan Kristianstad ställer sig positiv till att lärarutbildning kopplas till skolverksamhet. Att lärarutbildning ska bygga på nuläget i skolan behöver emellertid problematiseras eftersom ”nuläget” inte är konstant utan förändras. Lärarutbildning behöver vara hållbar över tid och inte detaljstyras då den riskerar att bli inaktuell.
- Utredningen pekar å ena sidan ut behovet av betyg C i svenska för att studenter ska kunna tillgodogöra sig lärarutbildning, å andra sidan att betygskravet inte ska gälla samtliga lärarutbildningar. Det sistnämnda är förståeligt av samhällsekonomiska skäl men det finns anledning att grundlärarutbildningens tre inriktningar (F-3, 4-6 och fritidshem) har samma behörighetskrav. Högskolan Kristianstad för fram alternativet att tillämpa behörighetskravet svenska D för förskollärary-, grundlärary- och

ämneslärarutbildning. Med betyg D i svenska kombineras det samhällsekonomiska perspektivet med ett enhetligt behörighetskrav.

- Högskolan Kristianstad ställer sig positiv till behörighetsgivande utbildning i svenska. Lärosätena bör ges möjlighet att skapa alternativa vägar till lärarutbildning, exempelvis i form av behörighetsgivande kurser i svenska.

Övergripande synpunkter

11. Bättre förberedda och mer motiverade studenter

- **11.3 Skärpta krav på kunskaper i svenska.** Utredningen föreslår ett krav på lägst betyg C i svenska för de flesta grundlärarutbildningar för att säkerställa att lärarstudenter har tillräckliga kunskaper för att kunna tillgodogöra sig utbildningen, och för att visa vilka kunskaper som krävs. Högskolan Kristianstad ser positivt på detta, dels för att det kan vara ett sätt att öka lärarutbildningens status, dels för att de lärarstudenter som antas är bättre förberedda inför sina studier. Det kan dessutom antas att lärarstudenterna är bättre förberedda för fler ämnesstudier än i svenska, eftersom det har visat sig att höga språkbetyg ofta samvarierar med andra höga betyg. Högskolan Kristianstad anser dock att det finns ett problem med förslaget på de skärpta kunskaperna i svenska, kopplat till den utbredda betygsinflationen i Sverige idag. Den gör att ett C i avgångsbetyg på en gymnasieskola inte är likvärdigt med C på en annan, med resultatet att förslaget riskerar att inte ge den effekt som eftersträvas. Det är därför viktigt att betygskravet utvärderas på kort och lång sikt. En annan viktig aspekt att beakta är att lärarutbildningarna kommer att konkurrera med andra högskoleutbildningar om elever med högre betyg.
- **11.5 Skärpta krav i svenska ska inte gälla alla lärarutbildningar.** Det uppfattas som märkligt att utbildningar med samma examensmål och samma innehåll inte kräver samma förkunskaper. Högskolan Kristianstad vill med detta som bakgrund föra fram alternativet att ha samma behörighetskrav för förskollärary-, grundlärary- och ämneslärarutbildning i form av betyg D i svenska. Vi vill också belysa att höjda betygskrav endast för de reguljära utbildningarna och inte för de alternativa, medför att det finns en risk att ämneslärare främst kommer att rekryteras från grupper med djup (men snäv) ämneskunskap. Även om ämnesdidaktik

kommer att inkluderas i den alternativa utbildningen kommer dessa studenter undantas från en djupare didaktisk förankring eftersom de bara möter didaktiken under en kort period. Alltför stor andel lärare med denna snäva ämnesbakgrund kan medföra en mindre inkluderande skola eftersom det finns en risk att komplex förståelse för skolverksamheten inte utvecklats.

- **11.7 Möjlighet att komplettera för behörighet.** Högskolan Kristianstad anser att det skyndsamt behöver tas fram nationella strategier så att elever som går ut gymnasiet med lägre betyg i svenska än C ges möjlighet till behörighetsgivande och kompletterande kurser i svenska. Lärosätena behöver snarast få möjlighet att skapa former för behörighetsgivande utbildning och kompletterande kurser i svenska.
- **11.9 Det behövs fler som vill bli lärare och förskollärare.** Högskolan Kristianstad vill problematisera de punkter som skrivs som incitament för att fler ska välja lärarutbildning och därmed läraryrket. Det viktigaste för dagens lärare och förskollärare är arbetsmiljön i verksamheterna. Lärare på fältet idag upplever press från elever, vårdnadshavare och rektorer gällande bedömning, ohållbara anpassningar, betygsättning med mera, vilket sammantaget leder till en ohållbar arbetsmiljö. Att ändra i lärarutbildningarna påverkar inte det faktum att lärarnas och förskollärarnas upplevda arbetsmiljö väger tungt i valet att arbeta som lärare idag.

12. Alternativa vägar till en lärarexamen

- Högskolan Kristianstad stödjer utredningens uppfattning att fler vägar till läraryrket behövs, såsom arbetsintegrerad utbildning. Högskolan Kristianstad vill emellertid framföra oro för att KPU-utbildningarna riskerar att bli genvägar till en lärarutbildning där studenter som inte uppfyller förkunskapskrav i svenska kan läsa in ett ämne, gå en KPU-utbildning och därmed bli lärare med endast ett undervisningsämne, vilket gör dem mindre anställningsbara. Likaledes finns med de kortare utbildningsvarianterna en risk att lärare med förmodat sämre kunskaper i svenska samt, begränsade kunskaper i ämnesdidaktik och ungas lärande, utbildas.

13. Ökat behov av samverkan

- Högskolan Kristianstad ställer sig positiv till att samverka med kommuner och andra lärosäten. Det sistnämnda bör ske på regional nivå där lärosäten med geografisk närhet kan samordna sina utbildningsinsatser inom olika ämnen, såväl reguljär- som distansutbildning. Tidigare erfarenhet av nationell samordning har visat på svårigheterna med att synkronisera olika lärosätens strukturer och studentärenden. Högskolan Kristianstad ser därför stora utmaningar med storskalig, nationell lärarutbildning som inbegriper flera lärosäten.

14. Utveckla innehållet i lärarutbildningen

- **14.1 Behov av bättre kunskaper i ämnen och ämnesdidaktik.** Högskolan Kristianstad ställer sig positiv till förslaget om att öka ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier med 15 hp. Högskolan Kristianstad vill peka på att ämnesinnehåll i till exempel matematik bör sättas i relation till aspekter så som lekens och lärmiljöns betydelse för yngre barns lärande. Högskolan Kristianstad är positiv till utredningens förslag om språkutvecklande arbetssätt och vill betona att detta bör genomsyra alla ämnen, inklusive matematik.
- **14.2 Minskad tid för UVK och ökat fokus på praktknära innehåll.** Högskolan Kristianstad ställer sig positiv till att innehållet i UVK får en professionsnära inriktning med koppling till yrkesutövning och fokus på ledarskap och konflikthantering. Samtidigt vill vi trycka på vikten av utrymmet för lärarstudenter att reflektera över pedagogiska dilemman och att utveckla sitt pedagogiska omdöme. Pedagogiskt omdöme kräver tid att utveckla genom en kombination av teoretiska perspektiv, reflektion och tillämpning i undervisningspraktiken. Högskolan Kristianstad vill också peka på risker med att examensmålen som idag fokuserar på värdegrundsfrågor istället inordnas under det bredare examensmålet ”visa kunskap om skolväsendets organisation och styrdokument”. Det finns risk att framtida lärare inte utvecklar den kompetens som krävs för att arbeta aktivt med värdegrundsfrågor i praktiken. För att kunna omsätta skolans värdegrund i sin yrkesutövning krävs en fördjupad förståelse av sakfrågor, kritisk reflektion och metoder för att arbeta med dessa i klassrummet. Det är viktigt att kritiskt granska vilken typ av evidens som lyfts fram och hur denna evidens appliceras i olika undervisningskontexter. Det finns en risk

att en alltför strikt tolkning av evidensbaserad ledning leder till en instrumentell syn på undervisning, där lärarens professionella omdöme och den unika kontexten för varje klassrum undervärderas.

15. Ökat fokus på kognitionsvetenskap

- Högskolan Kristianstad anser att en djupare förståelse för kognitiv utveckling och inläring är värdefull för lärare och ställer sig positiv till att perspektivet inkluderas i lärarutbildning. Däremot är kognitionsvetenskap ett teoretiskt perspektiv bland andra och det är oklart varför utredningen anser att just detta perspektiv ska ha företräde i svensk lärarutbildning. Internationellt har lärarutbildare bakgrund i många olika teoretiska perspektiv. Det finns en risk att ett ensidigt fokus på kognitionsvetenskap marginaliserar andra viktiga perspektiv. Ett exempel på ett bredare internationellt teoretiskt perspektiv är det sociokognitiva perspektivet, framträdande i den ledande forskningen om läs- och skrivutveckling och -undervisning. Det omfattar forskning från många discipliner och gör att man inte missar relevant forskning som sker inom forskningsdiscipliner (nationellt och internationellt) som logopedi, specialpedagogik, utbildningsvetenskaplig forskning, psykolingvistik och neurolingvistik. Värt att notera är att forskning med kognitivt perspektiv inom dessa discipliner dessutom ofta specifikt har studerat just läsning och skrivning från olika perspektiv, vilket inte alltid är fallet med den mer allmänna kognitiva forskningsinriktningen inom disciplinen kognitionsvetenskap. Vidare, med tanke på att ordet "kognitionsvetenskap" i den svenska kontexten starkt anknyter till ett specifikt ämne, snarare än ett teoretiskt fält, vore det lämpligare att använda skrivningar såsom "kognitiva perspektiv" eller liknande. Det skulle underlätta för forskare, lärare och beslutsfattare på alla nivåer att hitta till relevant forskning, oavsett inom vilken disciplin den bedrivs. Högskolan Kristianstad ser denna bredd av forskningstraditioner som nödvändig för att skapa en långsiktigt stark och bred kunskapsbas för studenterna, samt en hållbar lärarutbildning på sikt. Högskolan Kristianstad anser vidare att mycket av det komplexa samspelet i klassrummet som handlar om de didaktiska frågorna *vad*, *hur* och *varför* inte kan undersökas inom ramen för det som här kallas kognitionsvetenskap. Istället kan en bredare syn på ämnesdidaktik och metodik betonas.

16. Ökat fokus på undervisning om läs- och skrivinlärning

- Högskolan anser att ett ökat fokus på undervisning om läs- och skrivinlärning har potential att bli en viktig förbättring av lärarutbildningen, men det är viktigt att noga utreda vilka andra ämnesområden som minskas till följd av detta. Utredningen föreslår exempelvis (s. 306) att vetenskapsteori och forskningsmetodik kan ”minskas väsentligt”. Det är i så fall en åtgärd som kan resultera i lärare som är dåligt rustade i att förstå ny forskning inom olika vetenskapliga discipliner, inklusive forskningsfälten kring läsning och skrivning. Däremot ägnas mindre utrymme åt undervisning av elever utan särskilda svårigheter, och åt undervisning av senare årskurser. Utredningen lägger större tonvikt på läsning än skrivning och det är inte minst viktigt i årskurs 7–9 att lärare har goda kunskaper om hur elevers skrivande behöver utvecklas som ett verktyg för lärande. Värt att notera är att orden ”skönlitteratur” och ”facklitteratur” inte förekommer alls, och ordet ”bibliotek” endast en gång. Skolbibliotek och (skol)bibliotekarier lyser med sin frånvaro i texten, trots att detta borde utgöra nyckelkomponenter för utveckling av språk, läsning och skrivning under hela skoltiden.